

Erkki Kivi

MUSTELMIA

matkalippu menneisyyteen

Erkki Kivi

MUSTELMIA

matkalippu menneisyyteen

© Erkki Kivi ja Vistone Oy

Taitto ja graafinen suunnittelu

Mirkka Tynkkynen

Kannen kuva

Pixabay

Kustantaja

Books on Demand GmbH, Helsinki, Suomi

Valmistaja

Books on Demand GmbH. Norderstedt, Saksa

ISBN 978-952-330-266-2

Prologi

Katson edessäni olevaan vessan peiliin. Näen siellä ohimoiltaan harmaantuneen varttuneen miehen – jonkin verran ylipainoisen, mutta muutoin hyvävoimaisen. Tarkemmin katseltuna voi silmäkulmien ympärillä havaita muutaman tikkausta vaatineen arven. Nenä näyttää vinksahaneen hitusen verran vasemman posken puolelle. Tummana säilyneet, otsalta jo hiukan paenneet hiukset riittävät vielä peittämään alleen koko päälaen. Silmäanalusilta voi havaita iän mukanaan tuomia ryppyjä. Täytän huomenna seitsemänkymmentä vuotta.

Ensimmäinen

1940

luku

O n vuoden 1945 viimeinen päivä. Ulkona paukkuu kireä pakkanen. Kirkkaalle tähtitaivaalle tupruaa talojen piipuista pitkiä valkoisia savuvanoja. Mäen syrjässä sijaitsevan punaisen torpan ikkunasta paistaa yksinäinen, himmeä valo. Perheen poika **Matti** on saapunut lapsuudenkotiinsa tervehtimään vanhempiaan **Kustaata** ja **Matilda**a. Vuojärven tuntumassa sijaitseva torppa on pieni mutta kodikas. Sen seinustalle on Matin isovelji **Otto** rakentanut perheensä asunnoksi muutaman huoneen mittaisen lisäsiiven. Miehet jutustelevat pöydän ääressä siemaillen silloin tällöin laseistaan Oton tarjoamaa Jaloviinaa. Naisväki, Matin vaimo **Linda** ja Oton **Eeti** pitävät seuraa Tilda-mummolle. Ilta on sujunut leppoisissa tunnelmissa vuoden vaihtumista odotellen. Vanhaa vuotta sotineen ja muine murheineen jää tuskin kukaan kaipaamaan. Kaikki tarmo ja toivo on nyt suunnattava tuleviin vuosiin, valmistauduttava korjaamaan sodan tuhot, rakentamaan uutta uljasta Suomea.

Kellon viisarien lähestyessä puolta yötä tunnelma torpassa alkaa kiristyä. Otto-veljellä on tunnetusti huono viinapää, ja humalluttuaan alkaa nahistella veljensä kanssa. Matti on kuitenkin rauhallinen kuin viilipytty, mikä saa Oton raivon nousemaan entisestään. Isä-Kustaa yrittää rauhoitella Ottoa, joka nyrkit pystyssä haastaa Mattia nujakoimaan kanssaan. Matti päättää siirtyä Lindan kanssa tuvan ullakolle, jonne kaksivuotias tytär **Tuulikki** on jo aiemmin nukahtanut. Otto jatkaa räyhäämistään alakerrassa uhkaillen hakevansa liiteristä jotain kättä pidempää. Kustaa saa lopulta Oton huutamisesta tarpeekseen, ja komentaa hänet omalle puolelleen napsauttaen sitten välioiven tiukasti lukkoon. Linda on Oton riehumisesta peloissaan, ja tilanteen rauhoittuessa kyneleet saavat vallan. Matti lohduttaa parhaansa mukaan ja puristaa Lindan tiiviisti kainaloonsa. Vartaloit kohtaavat ja tapahtuu se, mitä kukat ja mehiläiset keskenään touhuaivat... Muutaman kuukauden kuluttua selviää, mikä on syynä Lindan närästyksen ja vatsanpuruihin. Sille päätetään antaa nimeksi **Erkki Juhani**.

”Synnyin hyvin nuorena, enkä oikeastaan haluaisi ottaa mitään vastuuta kolmesta ensimmäisestä elinvuodestani”. Tämä kuolematon **Groucho Marxilta** lainattu lausahdus sopii varsin hyvin kuvailemaan myös oman elämäni varhaisimpia vaiheita. Eli joudun näin aluksi turvautumaan suurlta osin pelkkiin kuulopuheisiin. Niiden mukaan perheemme muuttapian syntymäni jälkeen Jyväskylän Keskikadulta Syrjälänkadun vuokrataksioon, isän Tykkitehtaalta saamaan työsuhdeasuntoon. Neliöitä meidän kuusihenkisellä pesueellamme on käytössään peräti viisikymmentäkuusi. Kylmä vesi tulee ja menee, mutta perusteellisemmat pesuhommat pitää suorittaa asuntoalueen yhteisessä saunassa. Kaksikerroksisia pitkulaisen muotoisia kivitaloja on alueella toistakymmentä, meidän talomme sijaitessa sotamaalauksissaan vielä komeilevien tehdashallien tuntumassa.

Työtä tehtaalla tehdään kolmessa vuorossa. Ensimmäiset omat muistikuivat liittyvät minua kovasti pelottaneisiin yövuoron aikaisiin hitsausvalokaariin, jotka heijastuivat asuntoomme asti. Taisinkin olla kaikkein nuorimpia niistä, jotka pelkäsivät sen kauhean sodan alkavan uudelleen. Isää näkyy kotona kovin harvoin, sillä hän tekee työtään jrsinkoneen ääressä kuutena päivänä viikossa. Ylitöitäkin hänellä teetetään, sillä Suomi on sodan hävinneenä saanut maksettavakseen raskaat sotakorvaukset Neuvostoliitolle. Ne on sovittu suoritettavaksi erilaisina metalliteollisuuden tuotteina, laivoina, junina ja moottoreina. Tykkejä ei tehtaalla tietenkään saa enää valmistaa.

Sunnuntaisin ja pyhäpäivisin isällä on vapaata, ja tuolloin hän saattaa hetkeksi omistautua moottoripyöräharrastukselleen. Autoahan ei juuri kellään ole, ei meilläkään. Pihapiirissä on puinen moottoriöljyltä tuoksahtava parakki, jonka suojissa isä aarrettaan huoltaa ja säilyttää. Polttoaineen säännöstelyn takia äidin kanssa ajettujen lenkkitien jätävät vaatimatoman lyhyiksi. Vaikuttaa kuitenkin siltä, että käytettynä hankittu Royal Enfield on isälle kovin tärkeä ja rakas.

Enemmän tai vähemmän rakkaita ovat myös lähimmät naapurimme. Kotimaista eksotiikkaa edustavat sodan jaloista evakuoitujen karjalais-siirtolaiset ja ruotsia kotikielensä puhuvat helsinkiläiset metallimiehet. Heidät on jatkosodan alettua siirretty Jyväskylään, sinne keskitetyn ase-teollisuuden palvelukseen. Saman porraskäytävän jakavat kanssamme **Järviset, Raussit, Rouviset ja Wackerit**. Seinänaapurimme **Emil ja Alma** Järvinen on lapseton, eläkeikää jo lähestyvä ja hiljaista elämää viettävä

ystävällinen pariskunta. Samaa ei valitettavasti voi sanoa yläkerran Rausseista. Perheen vanhin poika **Harri** on kaatumatautia sairastava, henkiseltä kehitykseltään jälkeenyäännyt kiusankappale. Kun talon muut asukkaat eivät Harrin touhuista oikein tykkää ja käyvät sen vuoksi keskustelemassa asiasta isä-Raussin kanssa, seurauksena on useimmiten kahta kauheampaa kiusantekoa, huutelua ja ilkivaltaa. Uhkasipa Harri kerran isääkin kirves kourassa.

*Rouvisista ei sen sijaan liiemmin huomauttamista ole. Jollei sitten sellaiseksi katsota perheen pään ”Otkali Louvisen” – **Oskarilla** on puheessaan muutama kirjain hukassa – uhoamista urheilusuorituksiltaan. Toki hän on kovan luokan murtomaahiihtäjä, aivan Suomen tervärintä kärkeä. Asioidessaan erään kerran läheisessä maitokaupassa piimänhaku mielessään, joutui Oskarikin vetämään vesiperän. Piimä kun oli päässyt loppumaan. Mutta se ei Oskaria lannistanut: ”Kuulkaahan nyt, minä olen metallihiihtäjä Otkali Louvinen, ja minulla on kiile Tant Moolittiin, onko titä piimää?” Ei ollut piimää, mutta ei tarvinnut Oskarin St Moritziinkaan tyhjin vatsoin lähteä, sillä hänen oli loppujen lopuksi tyytyminen kotiin jäävän varamiehen rooliin. Hieno saavutus sekin.*

Eniten kanssakäymisiä perheellämme on meitä vastapäätä asuvien Wackerien kanssa. Perheenpää **Usko** on silloin tällöin ankaria katumusharjoitteita suorittava hyväntuulinen pyknikko. Katumus iskee aina kun Usko havaitsee puntarin viisarin heilahtaneen hänen mielestään väärään suuntaan. Hikiseltä hiihto- tai juoksulenkiltä palattuaan Uskolla on tapana tankata oikein kunnolla, minkä seurauksena viisari valitettavasti jatkaa edelleenkin vaellustaan kohti asteikon oikeaa reunaa. Sen sijaan **Vieno**-rouva on hoikka kuin gaselli. Päivisin hän työskentelee kampaamotuotteita myyvässä yrityksessä ja iltaisin Suomi-Elon lippukassana. Perheen kiharapäisistä pojista **Jarmo** on minua pari vuotta vanhempi ja **Juhani** eli **Jussi** kanssani samanikäinen.

Niin, ja sitten se meidän perheemme. Isäni Matti on laukaalaisen torppariperheen vuonna 1915 syntynyt jäyhä jälkeläinen, kiertokoulun käynyt itseoppinut koristepuuseppä ja metallimies. Kumppanikseen Matti on keskellä jatkosodan melskeitä löytänyt työpaikaltaan Tikkakosken asetehtaalta nuoren kauniin lesken Lindan, jolla on edellisestä liitos-

taan kaksi pientä tytärtä, **Irja** ja **Ritva**. Linda on Mattia parisen vuotta vanhempi, Säämingissä syntynyt ja Viipurissa torikauppias-tätinsä hoivissa nuoruutensa viettänyt. **Pekka Savolaisen** kanssa solmittu avioliitto päättyi dramaattisesti leskeyteen jo muutaman vuoden yhteiselon jälkeen. Tuota tapahtumaa ei äiti varmasti ole koskaan pystynyt mielestään täysin pois pyyhkimään. Siitä kertovat hänen tummanruskeat, surulliset silmänsä.

Tyttöjen jouduttua sotatilanteen pakottamana Ruotsiin evakkoon nuori-pari muutti Matin työn perässä Tampereelle, jossa käväisivät vihillä kesällä 1942. Seuraavan vuoden syksyllä näki päivänvalon Tuulikki, siskoistani nuorin. Irja ja Ritva pääsivät palaamaan kotimaahan vasta vuoden 1945 puolella. Muu perhe oli sillä välin asettunut asumaan Jyväskylään, ensin Ilmarisenkadulle ja sitten Keskikadulle.

Tykkitehtaan järjestämä uusi asunto Syrjälänkadulla on ahtaudesta huolimatta kaikkien mieleen, koska se edustaa mukavuuksiltaan ajan parhainta tasoa. Alkovillisen olohuoneen, makuuhuoneen, keittiön ja wc:n muodostaman huoneiston pitää lämpimänä alueellisen lämpökeskuksen kautta toimitettu kaukolämpö. Jääkaappia ei asunnossa kuitenkaan ole, ja siksi herkimmin pilaantuvat ruokatavarat on säilytettävä betoniseinäisessä kellarikomeroissa.

Asuintalomme pihapiiri rajoittuu etupihan puolella puuaitaan, jonka takana sijaitsee luhistumaisillaan oleva puuhökkeli. Rakennuksen huono kunto ja mukavuuksien puuttuminen eivät kuitenkaan ole estäneet **Naukkarisen** monilapsisen perheen asettumista siihen asumaan. Talomme toisella puolella on nurmikenttä, jolla kesäisin telmitään erilaisia pallopelejä pelaten. Talvella kentällä harjoitellaan luistelua ”nurmiksilla”, hiihtomonojen pohjaan ruuvattavilla irtoterillä.

Isän puolen isovanhemmat Kustaa-vaari ja Tilda-mummo asuvat edelleen pienessä punaisessa torpassaan Laukaassa. Vaari on joskus kovin impulsiivinen, tulla tupsahtaa vierailullekin sen enempiä etukäteen ilmoittamatta. Usein nuo sinänsä mieluisat vierailut osuvat Hippoksella järjestettävien ravien aikaan. Ja lähes yhtä usein ravit jaksavat kiinnostaa vaaria vain puolisen tuntia. ”Onhan noita koneja nähty”, kuuluu kommentti. Sitten liuska Hota-pulveria, ettei vaan alkaisi päätä särkeä – tai vaihtoehtoisesti lusikallinen ruokasoodaa, ellei sitten vuorossa ole kamferilla terästetty sokeripala.

Kerran vaari oli nähty leipäostoksilla lähikaupassamme. Käski myyjän kertoa terveisiä Kiven Lindalle, jos tämä sattuisi kaupalla käväisemään. Pisti sitten leivän reppuunsa, repun selkään, ja otti linjurikyydin takaisin Laukaaseen, 30 kilometrin päähän. Jos joskus jaksoi tai paremminkin muisti tulla kotiimme perille asti, mutusteli huonohampaisena leivästä vain pehmeimmän osan, minun saadessa syödä ne herkulliset kuoret.

Tilda-mummokin kävi kyläilemässä silloin tällöin. Erään kerran ollessani kolmivuotias, Tilda oli käynyt viinakaupassa hakemassa vaarille pullon Jallua tuliaisiksi. Mummon tehdessä lähtöä halusin antaa hänelle keittien puulaatikosta polttopuita, että saisi keittää vaarille korviketta kun pääsee kotiin. Mummo ei halunnut pikku miehen mieltä pahoittaa, ja laittoi siksi muutaman kalikan matkalaukkuunsa, jallupullon kaveriksi. Perille hän ei valitettavasti päässyt koskaan, sillä kävellessään junaradan vartta kotiansa kohti, takaa tullut veturi töytäisi hänet hengiltä. Minulle ei mummon kuolinsyytä haluttu tuolloin kertoa, koska asiaan liittyi viranomaisten epäilyjä mielenhäiriössä tehdystä itsemurhasta. Olihan mummon matkatavaroissa viinapullon lisäksi hellapuiksi sopivia puukalikoita, niitä minun antamiani.

Muihinkin sukulaisiin pidettiin tiiviisti yhteyttä, vaikka he asuivat kymmenien kilometrien päässä, Vehniän kylällä asti. Varhaisimpia muistikuvia noilta kyläreissuilta ovat pitkänokkainen, moottorin äänestä päätellen viimeisiään vetelevä linja-auto ja tieksi kutsuttu kuoppainen ajoväylä. Perille pääsy saattoi joskus olla pienestäkin kiinni. Linjuri nimittäin jäi silloin tällöin kiinni noihin kuoppiin, ja pääsi jatkamaan matkaansa vain rivakoitten miesmatkustajien työntämänä. Ja jos perille päästiin, loppumatka sukulaismiehen korpeen rakentamalle talolle taitettiin jalkaisin mutkittavia karjapolkuja seuraten.

Ensimmäiset näytteet määrätietoisuudestani ja kilpailuhenkisyydestäni saatiin eräältä tällaiselta keskikesän aikoihin tehdyltä sukulaisretkeltä. Olin hieman alle nelivuotias, ja äitini oli ommellut minulle isän vanhasta ulsterista paksun, napitettavan päällystakin ja lämpimän lakin. Tarkoitus oli ottaa ne käyttöön syksyllä, kylmien ilmojen tultua. Halusin kuitenkin pukea ne päälleni jo nyt esitelläkseni maalaisserkuilleni miltä kaupunkilaispoika näyttää. Alkumatka vetoi-

sessä linjurissa sujui ihan mukavasti, mutta patikoinnin puolivälissä alkoi jo hiki virrata pikkumiehen kasvoilla. Mutta periksi ei anneta, ei vaikka posketkin punoittavat kuin jouluomenat. "Kylläpäs Erkillä on hieno takki ja lakkikin – onkos ne ihan uudet vielä?" kysyy Hilikka-täti – ja pelastaa päiväni. Nyt ne on näytetty, ja voin riisua tuon tuskastuttavan kuuman takin ja käydä äidin kanssa vilvoittavalla pesulla läheisen puron varressa.

Terve metsä, terve vuori,
terve metsän ruhtinas.
Tässä on poikas uljas nuori,
esiin käy hän voimaa täys
kuin tuima tunturin tuuli.

Aleksis Kivi: Metsämiehen laulu

Toinen

1950

luku

Kuoppia on myös tehtaan piikkilanka-aidan vieressä kulkevalla Vasikkakujalla. Sitä pitkin pääsee oikotietä lähimpään kauppaan, Osuusliike Mäki-Mattiin. Säännöstelykuponkeja vaativat ostokset tehdään kolmella eri osastolla. Lihatiskiltä saa lihojen lisäksi teemakaraa, hampparinkäyrää tai lauantaita, maitopuodista tuoreen leivän lisäksi maitoa tai piimää tonkasta omaan kannuun ja isosta drittelistä lohkaistua irtovoita. Siirtomaapuolella on erilaista kuivatavaraa, jauhoja, rusinoita, teetä ja kahvia, jos sellaista ylipäättään on tarjolla. Hedelmiä ei juuri ole, paitsi syksyisin joskus kotimaisia omenoita. Aikaa kauppareisulle on syytä varata reilusti, sillä useammalla osastolla asioiminen ja elintarvikekuponkien syynääminen vievät oman aikansa.

Kotona on ruokana aika usein kastiketta ja perunaa, joskus myös liha- tai luukeittoa sekä makaronilaatikkoo. Isän suosikkiherkku on tirripaisti, jossa sulatetussa rasvassa lilluu leivän- ja lihanpaloja. Isän työkaverilla **Ahosen Otolla** on Palokassa pieni sikala, josta isä hakee aina syksyisin teurasporsaan puolikkaan. Osa lihasta suolataan saaviin, josta juhlapäivinä saatetaan sitten herkutella kyljyksillä, ja jouluna kinkulla. Kasvisten ja juuresten suhteen olemme omavaraisia, sillä meillä on Hippoksen vieressä oma viljelypalsta. Sieltä saadaan niin perunat, porkkanat, herneet, kuin lantut ja nauriitkin, joita kaupassa ei ole edes tarjolla, torilla kylläkin. Tuollainen omavaraisuus koituu onneksemme heti vuosikymmenen alussa kun metallimiehet menevät kymmeneksi viikoksi lakkoon, eikä kauppaostoksiin ole rahaa isän palkan jäädessä lakon ajalta saamatta.

Energiaahan siinä tarvitaan kun erilaisia pihaleikkejä leikitään. Milloin piilosilla oloa, rosvoa ja pollaria, kartun heittoa, kirkonrottaa ja ruutuhyppelyä, milloin seikkailuja Tunskussa tai hiekkamontuilla. Välillä kuunnellaan Wackerien soittimella rahisevia äänilevyjä tai katsellaan Jussin kanssa Jöröjukka-kirjaa, Seura-lehden Matti Mainio ja Jussi Juonio

-sarjakuvia tai Tex Willer- ja Pecos Bill -sarjakuvavihkoja. Välillä on käytävä läheisessä kadunkulmassa katsomassa olisiko liikkeellä autoja, joiden rekisteritunnukset voisi kirjata ruutuvihkoon. Tietoja autoista saadaan myös kahvipaketeista löytyvistä pahvikuvista. Likat ovat tietysti ihan yäk, vaikkakin naapurin tytön kanssa viisivuotiaana leikitty lääkrileikki antaa selvästi viitteitä siitä, mitä tuleman pitää.

Muuttunut työlainsäädäntö lyhentää lauantaipäivän työtunnit viiteen. Se mahdollistaa yönylimittaiset saarireissut isän vanerista rakentamalla pienellä moottoriveneellä. Aaltoja uhmaten, reimareista pahemmin välittämättä porhallamme pitkin Pääjängteen rantoja, suuntana joko Lehtisaari, Vuorisalo tai Urtti. Mukana on tietysti myös kissamme **Nöpö**, isän innokas onkikaveri. Perille päästyä äkkiä teltaa pystyyn ja nuotiopaikkaa etsimään, isä kissan kanssa ongelle.

Useimpien rantautumispaikkojen lähistöltä löytyy kirkasvetinen lähde, josta saamme puhdasta juomavettä. Ruokana meillä on kotoa otettujen eväitten ja perunoiden lisäksi isän pyydystämiä kaloja. Jos ei kalaonni suosi, vaihtoehtona on herkullista säilykelihaa, ”nötköttiä”. Jälkiruuksi äiti kiehauttaa kahvit ja paistaa meille lapsille kasan lettuja. Joskus jäämme saareen äidin kanssa koko viikoksi, isän käydessä päivisin linja-autokyydillä töissä läheisestä Säynätsalosta käsin. Välillä seurana on naapuriemme telttakuntia, ja silloin riittää riemua koko porukalle. Lisää tahatonta komiikkaa on luvassa Juhannuksena kun Usko juoksee järveen polttaessaan kokkoa sytytettyä silmäripsensä ja kulmakarvansa, ja isältä häviää nukkuessa uimahousut verkkareitten alta. Ja hauskaa on kaikilla muilla paitsi kaverillani Jussilla, kun hänen keräämiensä mustikoiden joukosta löytyy oudonmakuisia marjoja, saarella laiduntavien lampaiden papanoita.

Isot tytöt eivät ole saarireissuilla mukana. Ritva on koulunsa päättymisen jälkeen päässyt harjoittelijaksi Nisulan Osuuskassan Harjuka-dun konttoriin. Irja puolestaan on kauppakoulun käytyään ollut ensin töissä Kauppakadulla sijaitsevassa lelukaupassa ja siirtynyt sieltä Keski-Suomen Työ-nimiseen lehteen toimituksen sihteeriksi. Käymme joskus tervehtimässä häntä torireissujen yhteydessä. Saan silloin harjoitella sarjakuvatoimittajan hommia liimailemalla puhekuplia seuraavan päivän Nalle, Pelle ja Pingo-sarjakuvan ladontavedokseen. On sitten aika leuhkaa kertoa kavereille etukäteen, mitä huomisaamun lehdessä noille sarjakuvasankareille tulee tapahtumaan.

Jatkamme asumista Syrjälänkadulla, nyt talossa numero neljä. Uusi asuntomme on kooltaan samansuuruinen eli 56-neliöinen, mutta pohjaratkaisultaan edellisen peilikuva. Naapuritkin ovat samanlaista Sortin sakkia, yläkerrassa **Autiomäet** ja **Hirvoset**, hauska savolaispariskunta. Keinutuolissaan hiljakseen piippua poltteleva **Kalle**-herra keskeyttää silloin tällöin keinuttelunsa kivahtaen puheliaalle **Aino**-rouvalleen: ”*Ou iäneti!*” Täsmenkipä tätä käskytystään eräällä yhteisellä pilkkiretkellä. Kysyttäni Kallelta, että mikä häntä tässä pilkkimisessä oikein kiinnostaa, kun pitää kovassa pakkasessa avannon äärellä kykkiä, Kalle vastaa: ”*Suapihan sitä ejes pieneh hetke olla iliman sitä alituusta pärpätystä*”. Asia tuli selväksi.

Alakerran menosta ja meiningistä vastaa **Kekkosen Eeron** monilapsinen pesue. Eerolla on tapana käydä kaljoittelemassa kellarin puulite-rissä. Tämä on talossa asuvien isojen poikien tiedossa, ja Eeron silmän välttäessä he käyvät silloin tällöin verottamassa kaljakorin sisältöä. Huomattuaan korin vajentuneen Eero siirtää sen kauemmaksi verkkoseinäs-tä. Sekään ei auta, sillä yksi pojista on vääntänyt ohuesta metallitangosta koriin asti yltävän vetokoukun. Innovatiivista janonsammutusta.

Jano on A-rapussa asuvalla **Niemen Väiskilläkin**, jopa niin kova, että jakaa tilipussinsa kolmeen osaan: ”Mulle, muijalle, Punkkeriin”. Lähis-töllä on nimittäin kaksikin korttelikapakkaa, Mörssäri ja Bunkkeri, Väiskin kantapaikka. Viereisessä asunnossa, **Tirkkosilla** ei viinan kanssa läträillä vaan otetaan ilo irti **Harry Belafonten** levyttämästä ”Banaaninlastaajat”-laulusta. Samaan teemaan sopii hyvin myös **Tennessee Ernie Fordin** miehekkään karhealla äänellä esittämä ”Sixteen Tons”, lastaamista siis sekin. Promillevapaata on myös nuukuudestaan tunnetun **Isomäen Ai-non** tarjoama hopeatee. Se sisältää kupillisen kuumaa vettä, ripauksen sokeria ja lirauksen maitoa hopeaväriä antamaan.

Hopeaa ja muutakin jalometallia on jaossa myös Helsingin kesäolympialaisissa. Kovin suuria sankareita tai esikuvia ei suomalaisista kultamitalisteista tällä kertaa tule. Syynä ehkä se, että heidän lajin-sa melonta, nyrkkeily ja paini ovat ainakin meille pikkupojille melko lailla tuntemattomia. Kiinnostavampia puheenaiheita tuntuvat ole-van kisapaikalla myyntiin tullut uusi amerikkalaisjuoma Coca Cola ja kisakylässä ja suorituspaikoilla nähdyt pikimustat neekeriurhei-lijat. Sen sijaan aiemmin talvella Oslossa pidetyissä talvikisoissa ei

*neekereitä nähty. Suomalaissankareiksi nousivat hiihtäjä **Veikko Hakulisen** lisäksi miesten viestijoukkue sekä naisjoukkueesta **Lydia Wideman**. Oma urheilu-urani on vielä vaiheessa, sillä suurin osa ajasta menee kavereitten kanssa ulkona hullutellessa.*

Syksyn tultua eteeni avautuu kokonaan uusi maailma, olen oppinut lukemaan! Koulun eka luokkahan alkaa vasta vuoden kuluttua, mutta lukemisen nälkä ajaa minut siskojen mukana kirjaston lastenosastolle. Siellä minulle kirjoitetaan ihan oma lainauskortti! Ensimmäisellä reissulla mukaan lähtee **Gösta Knutssonin** kirjoittama ”Pekka Töpöhäntä”. Tutuiksi tulevat myös **Väinö Riikkilän** sankarit Perts ja Kilu. **Arthur Conan Doyle** ”Baskervillen koira” sen sijaan jää kirjaston tädin suosituksesta odottamaan ikävuosieni karttumista.

Luettavaahan meillä on kotonakin kokonainen kirjahyllyllinen. Isä on nimittäin toiminut sivutoimisena kirjaedustajana ja saanut sitä myötä erilaisia kirjoja näytteiksi. **Aleksis Kivi** on kirjoittanut kirjansa ”Seitsemän veljestä” niin koukeroisin kirjaimin, että tarvitsen sitä lukiessa aikuisia avuksi. On siellä hyllyssä joitakin oudonnimistenkin kirjailijoiden kirjoja: **Somerseth Maughamin** ”Veitsen terällä”, **John Steinbeckin** ”Eedenistä itään” ja **Valev Uibopuun** ”Häkkilinnut”, mutta niiden lukemisen päättän jättää tuonemmaksi. Jännittävän tuntuinen ”Tuntematon sotilas” on **Väinö Linnan** uusin kirja, josta ihmiset tuntuvat kovasti väittelevän. **Gallen-Kallelan** taidekirjasta löytyy pikkupojan uteliaisuutta herättäviä alastonkuvia, kuten ”Ad Astra”. Innokkaan lukemisen myötä alkavat myös kirjoittaminen ja laskeminen kiinnostaa. Niinpä Joulupukki saakin minulta tänä vuonna ihan omin käsin kirjoittamani toivekirjeen. Kuinkas se potkupallo kirjoitettiin...

Muistaa se Pukki käydä meilläkin tuoden mukanaan toivomani potkupallon. Suurimman jännityksen hellitettyä tarkastelen lähemmin Pukin päälleen laittamia tamineita: lammasturkki, karvahattu ja jalassa ihan samanlaiset tohvelit kuin isällä! Kirjojakin lahjakontista löytyy, ja niinpä huushollissamme vallitsee seuraavat pari viikkoa syvä hiljaisuus, kun koko perhe nököttää nenä kirjassa kiinni. Isä varsinkin on kova lukumies, jota kiinnostaa erityisesti historialliset aiheet. Raamatunkin on lukenut sen verran tarkasti, että pärjää hyvin väittelyissä sisään päästämiensä saarnamiesten kanssa. Useimmiten käykin niin, että käännytys mieles-

Mustelmat määritellään lääkärikirjassa pintaverisuonten purkautumiksi. Mutta voi mustelmia syntyä muuallekin kuin pintanahkaan. Ihminen kun ei ole vain lihaa, luuta ja nahkaa sisältävä möhkäle, vaan monenlaisia tunnetiloja kokeva, ajatteleva olento. Kirjan nimessä ei siis ole kirjoitusvirhettä, koska kyseessä ei ole muistelmateos.

Pääteemana on päähenkilön eli kirjoittajan kahdeksalle eri vuosikymmenelle sijoittuva kasvu- ja kehitystarina. Uskottavan ajankuvan aikaansaamiseksi lukija viedään tarkasti piirretylle aikamatkalle elokuva- ja televisiomaailmaan, musiikin ja urheilun autenttisiin tapahtumiin ja ympäristöihin. Itsensä kirjoittaja on uskaltanut riisumaan henkisesti alasti kertomalla pelottomasti asiat niin kuin ne ovat, sielun sinelmistä välittämättä. Teksti saattaa ajoittain satuttaa sivullisiakin – niin syyllisiä kuin syyttömiä, vaikka tarkoitus ei olekaan ketään tietoisesti loukata. Varsinkin, kun enimmänsä osan tarjotuista mustelmista vastaanottaa kirjoittaja itse.

ISBN 978-952-330-266-2

9 789523 302662